

Ефективність трансдисциплінарних форумів як критерій інформаційного аналізу в системі підготовки наукових кадрів

Ростока Марина Львівна, Зибін Сергій Вікторович

**Efficiency of Transdisciplinary Forums as a Criterion for Informational Analysis
in the System of Training Scientific Personnel**

Marina ROSTOKA, Serhii ZYBIN

marilvross@gmail.com, zysv@ukr.net

В епоху глобалізаційних трансформаційних зрушень у світовому масштабі взагалі, а в суспільному соціумі та науково-освітньому просторі зокрема, відбувається переосмислення багатьох обумовлених існуючими тенденціями аспектів існування наукового пізнання дійсності. Трансдисциплінарний світ віддзеркалює необхідність трансформаційних змін у всьому – у побуті, у культурі, у духовному сенсі, й звичайно – у науці та освіті.

Слід зазначити, ще у 2020 році нами було констатовано, що «останнім часом спостерігається велика кількість науково-практичних заходів, що спрямовано на модернізацію й реформування освітньої галузі як окремих держав, так й у глобальному масштабі – світового освітнього простору. Організатори конференцій, семінарів, круглих столів, симпозіумів, вебінарів та інших осередків обміну думками, досвідом і знаннями збирають широке коло освітян – учених, педагогів, практиків, здобувачів освіти». Дійсно, що для «вирішення певних проблемних питань у векторі означеної тематики заходів знаходять своє застосування різноманітні методики, технології, засоби комунікацій їх організації і проведення» [9, с. 434].

Більшість наукових і науково-практичних заходів (конференцій, форумів, семінарів, круглих столів та ін.), що відбуваються задля впровадження поточних і кінцевих результатів наукової діяльності магістрантів, аспірантів, докторантів, та й взагалі професіоналів-науковців (учених), вже втрачають певну системну актуальність. Монологічні доповіді на пленарних засіданнях та у колі «секцій» не завжди підкріплюються науковою (освітянською) ефективною дискусією. Таким чином, трансдисциплінарні наукові та науково-практичні заходи нині стають інтерактивним середовищем задля об'єднання інноваційної думки, знаходження компромісів за специфікою наукової діяльності, забезпечення впевненості у правильному виборі напрямку досліджень, дають змогу навіть переконатися у тому, що треба переглянути свої позиції та відкоригувати власні наукові результати тощо.

Наведемо порівняльний інформаційний аналіз народжених та існуючих нині в Україні, на нашу думку, ефективних трансдисциплінарних форумів (табл. 1) та їх стислу хронологічну характеристику.

Таблиця 1.

Розвиток трансдисциплінарних наукових та науково-практичних форумів України

Рік проведення	Назва	Рівень, місце бази, посилання	Основний організатор	Примітка
2016–2018	Адаптивне управління в освіті	1-й – 3-й Всеукраїнський науковий м. Київ-Харків	Громадська організація «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами» (ГО «ШАУСПС»)	Змішана форма проведення, сертифікація учасників
2019	Адаптивні системи управління в освіті	4-й Всеукраїнський науковий м. Київ-Харків 24–28.01.2019		Онлайн, сертифікація учасників, збірник матеріалів [3].
2020	Адаптивні системи в національній системі освіти	5-й Всеукраїнський науковий м. Київ-Харків 30-31.01.2020		
2021	Адаптивні процеси в освіті	6-й Всеукраїнський науковий м. Київ-Харків, 5-6.02.2021		
2022		1-й Міжнародний науковий м. Київ-Харків, 6-7.02.2022		
2018	Розбудова єдиного інформаційного простору української освіти – вимога часу	Всеукраїнський, м.Київ-Харків, 22–23.03.2018	Українська інженерно-педагогічна академія (УІПА)	Web-форум, сертифікація учасників, модераторів, збірник матеріалів [5]
2019–2021	Forum-SOIS: Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя	1-й–3-й Міжнародний, м.Київ-Харків, 26–28.03.2019, 25-27.03.2020, 25-28.05.2021	Українська інженерно-педагогічна академія (УІПА)	Web-форум, сертифікація учасників, модераторів, збірник матеріалів [6, 7, 8]
2019	Open Forum-ITME-CRS-2019: Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії	Всеукраїнський відкритий м. Одеса, 10-13.10. 2019	МОН України, Національний центр «МАН України»	Відкритий науково-практичний форум [4]

Слід відмітити те, що у сенсі обговорення актуальних проблемних питань за тематичними напрямками згаданих вище форумів застосовано різні методики,

технології, засоби комунікацій їх організації та проведення. Відповідно, що зацікавленість учасників має різноплановий вектор очікувань: «хочу дізнатися щось нового», «хочу з'ясувати незрозуміле», «хочу поділитися досвідом», «прагну до спілкування», «прагну до обміну досвідом», «хочу поповнити власну скарбничку знань» та ін. [9, с. 434].

Наприклад, у контексті запропонованої одним із авторів дослідження теми, технології організації та проведення 1-го Всеукраїнського відкритого науково-практичного форуму (Open Forum-ITME-CRS-2019) «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії» у 2019 році [4], який відбувся в м. Одеса і мав колосальні результати завдяки об'єднаним зусиллям багатьох ланок науковців і освітян у реальному часі. Ретельно розроблена локаційна структура за програмою, узгодженої з Департаментом освіти і науки Одеської обласної адміністрації мала потужні механізми, визначаючи роль кожного закладу освіти й культурноорганізуємого осередку (наприклад, Вірменський культурний центр) Одещини у забезпеченні ефективності організаційних позицій. Було утворено певні локації, що зосереджено за принципом тісної трансдисциплінарної взаємодії. Кожен учасник мав змогу долучитись до будь-якого заходу у будь-яку мить. Трансдисциплінарність заходу є підґрунтям випереджального розвитку науково-освітніх комунікацій, котрі було забезпечено на принципах єдності (взаємозалежності всіх ланок освіти – дошкільної, загальної середньої, професійної, вищої, післядипломної, андрагогічної, позашкільної – формальної і неформальної та ін.), неперервності (освіта впродовж життя), адаптивності (створення інноваційного трансдисциплінарного середовища для різноманітних комунікацій та обміну досвідом) тощо.

Не було випадковим й народження ідеї «Forum SOIS» (Single Open Information Space), що передувало проведенню Open Forum-ITME-CRS-2019. У підґрунтя виникнення цього трансдисциплінарного форуму покладено певний багаторічний досвід однодумців, які усвідомлювали трансформаційні зміни в глобальному інформаційному освітньому просторі та мали велике прагнення до інноваційного підходу в організації й проведенні масштабних заходів.

Таким чином у 2018 році було розроблено відповідну технологію та проведено Всеукраїнський науково-практичний Web-форум «Розбудова єдиного інформаційного простору української освіти – вимога часу» [5]. Саме тоді зародилася нова ідея щодо розвитку трансдисциплінарного середовища майбутнього «Forum SOIS» – Міжнародного науково-практичного Web-форуму «Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя» [5–8].

Інформаційно-дидактичне моделювання із застосуванням компетентнісного, трансдисциплінарного і креативного підходів дало змогу вирішити питання щодо розроблення рекламних і організаційних документів (анонс, прес-реліз, листи-запрошення, презентаційні ресурси). Підключивши, у свою чергу, механізми системного і адаптивного підходів здійснено науковий супровід підготовки програмного оснащення і забезпечення (програма заходу, онлайн-середовище, електронна реєстрація, виокремлений канал електронної пошти для налагодження комунікацій з учасниками). Психологічні інструменти та методи налагодження соціальних комунікацій в інтернет-середовищі дозволили організувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію під час трансляції в момент безпосереднього проведення заходу. Враховуючи положення компетентнісного і діагностичного підходів сформовано підсумкові, узагальнюючі, заохочувальні і фіксуючі документи (збірник матеріалів, фотоматеріали, PrintScreen-документи, сертифікати, мотиваційно-стимулюючі заохочувальні прийоми тощо).

Ефективність проведення заходів стала можливою завдяки багаторічній співпраці представників Громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами» (М. Ростока і Т. Бондаренко), які у 2018 році вийшли до освітянського простору України з пропозицією організувати проведення інноваційного трансдисциплінарного заходу. До співорганізації звісно підключилися заклади, в яких працювали і здійснювали свою наукову і професійну діяльність згадані вище дослідники.

Стратегічний вектор спільної діяльності Української інженерно-педагогічної академії, як установи, котра вважається основною в організації Форуму, було сформульовано у певні рекомендації (стратегію виявлення, формування і розвитку інтелектуального потенціалу учнівської молоді Харківщини). У рекомендаціях Форуму 2018 було пропонувано заснування щорічного Web-форуму. Вже тоді стало зрозумілим, що захід привернув значну увагу великої кількості інноваційно налаштованих представників українського й міжнародного освітнього простору.

У цьому контексті, рішення виходити на міжнародний рівень організації Форуму було актуальним і своєчасним. Звичайно, ідея вітчизняного заходу в своєму розвитку отримала – «Forum SOIS» – Міжнародний науково-практичний Web-форум «Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя», котрий проводиться на момент 2022 року вже втричі.

Він офіційно входить до плану заходів МОН України і НАПН України. По результатам зроблено випуски збірників матеріалів (тез доповідей) двома мовами – українською і англійською.

Нині «Forum SOIS, 2020» об'єднує у трансдисциплінарному середовищі до спільної діяльності багато вітчизняних і зарубіжних партнерів із Болгарії,

Грузії, Італії, Китаю, Молдови, Німеччини, Польщі, Португалії, Румунії, Словачії, США, Узбекистану, Філіппін та ін.). Таким чином, незважаючи на нелегкі часи, форс-мажорні обставини карантинних обмежень з коронавірусної пандемії та ін., які переживає людство, веб-заходи уможливлуватимуть наукове і професійне становлення і зростання, об'єднання однодумців та ін.

Отже, значущість розвитку ідей трансдисциплінарних наукових і науково-практичних форумів підтверджується цікавими докладами, майстер-класами, дискусіями тощо. Такі заходи створюють адаптивну атмосферу пошуку нового знання й обміну набутим досвідом безпосередньо у науковій, чи освітній діяльності, а також поза межами певних дисциплінарних напрямів пізнання. Тому технології трансдисциплінарних форумів, стислий опис яких подано у нашому оповіданні, є ефективним інструментом, засобами якого відбувається забезпечення якості підготовки наукових кадрів з питань апробації й впровадження результатів дослідницьких пошуків здобувачами наукової освіти. Проте тематика змісту проблеми, що порушено у тезах доповіді, є своєчасною і актуальною, тому потребує подальших розвідок й випереджальних ідей.

Бібліографія:

1. Адаптивні системи управління в освіті: зб. матер. 4-го Всеукр. наук. форуму / упоряд. М. Л. Ростока; ред. кол.: Г. В. Єльнікова (голова), Г. Ю. Кравченко, Л. О. Лузан, М. Л. Ростока, З. В. Рябова. Харків. Мачулин: ФОП Озеров Г. В., 2019. Вип. 1, 148 с.
2. Адаптивні системи в національній системі освіти: зб. матер. 5-го Всеукр. наук. форуму / упоряд. О. О. Почуєва; ред. кол.: Г. В. Єльнікова (голова), Г. Ю. Кравченко, Л. О. Лузан, М. Л. Ростока, З. В. Рябова. Харків. Мачулин, 2020. Вип. 2, 111 с. URL: http://adaptive.org.ua/files/zbirka_forum.pdf.
3. Адаптивні процеси в освіті: зб. матер. 6-го Всеукр. наук. форуму з міжнар. участю; за наук. ред. Г. В. Єльнікової, М. Л. Ростоки; ред. з заг. питань: Л. О. Лузан, О. О. Почуєва, З. В. Рябова. Харків: Мачулин, 2021, Вип. 3, 160 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730333/>.
4. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії: Open Forum-ITME-CRS-2019 зб. матер. 1-го Всеукр. відкритого наук.-практ. форуму (Київ-Одеса, 10-13.10.2019). Одеса, Вид-во «Екологія», 2019. Вип. 1. 222 с. URL: <https://science.uipa.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Zbirnyk-Open-Forum-2019-druk.pdf#page=59/>.
5. Розбудова єдиного інформаційного простору української освіти – вимога часу: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. Web-форуму (м. Київ-Харків, 22–23.03.2018) ; за заг. ред. : М. Л. Ростока, Т. С. Бондаренко та ін.]. Кропивницький : Вид-во Льотної академії Національного авіаційного університету, 2018. 184 с.
6. Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя: зб. матер. 1-го Міжнар. наук.-практ. WEB-форуму (м. Київ-Харків, 26–28.03.2019 р.) / упор.-укл. М. Л. Ростока; за заг. ред.: М. Л. Ростока, Т. С. Бондаренко, О. В. Баніт, І. М. Савченко. Кропивницький: Вид-во Льотної академії Національного авіаційного ун-ту, 2019. Вип. 1. 300 с.
7. Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя (Forum-SOIS, 2020): зб. матер. 2-го Міжнар. наук.-практ. WEB-форуму (м. Київ-Харків, 25-27 березня 2020 р.) / упор. М. Л. Ростока; ред. кол.: М. Л. Ростока, Т. С. Бондаренко, В. Е. Луначек, О. В. Баніт, А. В. Селецький, А. Г. Гуралюк, О. А. Блажко, Т. А. Лугова. Харків: Друкарня «Мадрид», 2020. Вип. 2. 350 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730346/>.

8. Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя (Forum-SOIS, 2021): зб. матер. (тез доповідей) 3-го Міжнар. наук.-практ. WEB-форуму (м. Київ-Харків, 25-28 травня 2021 р.) / за наук ред. М. Л. Ростоки, Т. С. Бондаренко; ред. з заг. питань О. В. Баніт, О. Л. Гермак, О. С. Кузьменко, А. М. Пижик, Я. М. Раєвська, Г. С. Черевичний; упор. М. Л. Ростока. Харків: Типографія «U2print», 2021. Вип. 3. 303 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730331/>.
9. Ростока М. Л. (2020). Витоки ідеї трансдисциплінарного середовища «Forum-SOIS» Modern Science: Problems and Innovations: Abstracts of I-st Intern. Scientific and Pract. Conf. (Stockholm, Sweden, 05-07.04.2020). SSPG Publish. pp. 434-441. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/719914/>.

References:

1. Adaptivni systemy upravlinnia v osviti: zb. mater. 4-ho Vseukr. nauk. forumu / uporiad. M. L. Rostoka; red. kol.: H. V. Yelnykova (holova), H. Yu. Kravchenko, L. O. Luzan, M. L. Rostoka, Z. V. Riabova. Kharkiv. Machulyn: FOP Ozerov H. V., 2019. Vyp. 1, 148 s.
2. Adaptivni systemy v natsionalnii systemi osvity: zb. mater. 5-ho Vseukr. nauk. forumu / uporiad. O. O. Pochuieva; red. kol.: H. V. Yelnykova (holova), H. Yu. Kravchenko, L. O. Luzan, M. L. Rostoka, Z. V. Riabova. Kharkiv. Machulyn, 2020. Vyp. 2, 111 s. URL: http://adaptive.org.ua/files/zbirka_forum.pdf.
3. Adaptivni protsesy v osviti: zb. mater. 6 ho Vseukr. nauk. forumu z mizhnar. uchastiu; za nauk. red. H. V. Yelnykovoї, M. L. Rostoky; red. z zah. pytan: L. O. Luzan, O. O Pochuieva, Z. V. Riabova. Kharkiv: Machulyn, 2021, Vyp. 3, 160 s. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730333/>.
4. Innovatsiini transformatsii v suchasni osviti: vyklyky, realii, stratehii: Open Forum-ITME-CRS-2019 zb. mater. 1-ho Vseukr. vidkrytoho nauk.-prakt. forumu (Kyiv-Odesa, 10-13.10.2019). Odesa, Vyd-vo «Ekolohiia», 2019. Vyp. 1. 222 s. URL : <https://science.uipa.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Zbirnyk-Open-Forum-2019-druk.pdf#page=59/>.
5. Rozbudova yedynoho informatsiinoho prostoru ukrainskoi osvity – vymoha chasu: zb. mater. Vseukr. nauk.-prakt. Web-forumu (m. Kyiv-Kharkiv, 22–23.03.2018) ; za zah. red. : M. L. Rostoka, T. S. Bondarenko ta in.]. Kropyvnytskyi : Vyd-vo Lotnoi akademii Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu, 2018. 184 s.
6. Rozbudova yedynoho vidkrytoho informatsiinoho prostoru osvity vprodovzh zhyttia: zb. mater. 1-ho Mizhnar. nauk.-prakt. WEB-forumu (m. Kyiv-Kharkiv, 26–28.03.2019 r.) / upor.-ukl. M. L. Rostoka; za zah. red.: M. L. Rostoka, T. S. Bondarenko, O. V. Banit, I. M. Savchenko. Kropyvnytskyi: Vyd-vo Lotnoi akademii Natsionalnoho aviatsiinoho un-tu, 2019. Vyp. 1. 300 s.
7. Rozbudova yedynoho vidkrytoho informatsiinoho prostoru osvity vprodovzh zhyttia (Forum-SOIS, 2020): zb. mater. 2-ho Mizhnar. nauk.-prakt. WEB-forumu (m. Kyiv-Kharkiv, 25-27 bereznia 2020 r.) / upor. M. L. Rostoka; red. kol.: M. L. Rostoka, T. S. Bondarenko, V. E. Luniachek, O. V. Banit, A. V. Seletskyi, A. H. Huraliuk, O. A. Blazhko, T. A. Luhova. Kharkiv: Drukarnia «Madryd», 2020. Vyp. 2. 350 s. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730346/>.
8. Rozbudova yedynoho vidkrytoho informatsiinoho prostoru osvity vprodovzh zhyttia (Forum-SOIS, 2021): zb. mater. (tez dopovidei) 3-ho Mizhnar. nauk.-prakt. WEB-forumu (m. Kyiv-Kharkiv, 25-28 travnia 2021 r.) / za nauk red. M. L. Rostoky, T. S. Bondarenko; red. z zah. pytan O. V. Banit, O. L. Hermak, O. S. Kuzmenko, A. M. Pyzhyk, Ya. M. Raievska, H. S. Cherevychnyi; upor. M. L. Rostoka. Kharkiv: Typohrafiia «U2print», 2021. Vyp. 3. 303 s. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730331/>.
9. Rostoka M. L. (2020). Vytoky idei transdystyplinarnoho seredovishcha «Forum-SOIS» Modern Science: Problems and Innovations: Abstracts of I-st Intern. Scientific and Pract. Conf. (Stockholm, Sweden, 05-07.04.2020). SSPG Publish. pp. 434-441. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/719914/>.